

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 701 din 22.09.2021

Dosar nr.: 738/2020

Petiția nr.: 6335/13.10.2020

Petent:

Reclama: S.C. Dante Internațional S.A.

Obiect: Petentul reclamă încălcarea art. 13, alin. 2 din Legea nr. 489/2016 prin postarea de pe platforma socială Facebook din data de 08.10.2020, cu denigrarea comunității creștinilor ortodocși.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul procedural ales al petentului

1.

Numele, sediul părții reclamate

2. **S.C. DANTE INTERNATIONAL S.A.**, mun. București, șos. Virtuții nr. 148, sector 6, CUI RO14399840, J40/372/2002, **prin reprezentant convențional ales avocat Dragoș Buzăianu**, Voluntari, șos. București Nord nr. 15-23, Swan Office Park, Windsor Building, etaj 5, Județul Ilfov.

II. Procedura de citare

3. Prin adresele nr. 6335/17.11.2020, respectiv 7363/17.11.2020 s-a realizat citarea părților în conformitate cu măsurile dispuse având în vedere contextul evoluției situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, cu solicitarea de a fi transmise completări la petiție, respectiv punctul de vedere în scris (precum și orice alte acte sau dovezi), soluționarea speței urmând a se face în lipsă, odată cu exprimarea acordului părților din dosar, în termenul dat.

4. Prin adresele 184/13.01.2021 au fost comunicate reciproc părților notele scrise, respectiv punctul de vedere deus la dosar, în vederea formulării de concluzii scrise.

III. Susținerile părților

Sușinerile petentului

5. Petentul reclamă prin memoriul înregistrat la C.N.C.D. cu nr. 6335/13.10.2020 postarea părții reclamate din 08.10.2020, ora 18.09 care a provocat comentarii jignitoare la adresa creștinilor, responsabilitatea revenind celui care administrează contul, cont al companiei care are aproximativ 1,5 milioane de urmăritori, conform spuselor petentului, fapt care ar trebui să presupună o responsabilitate publică însemnată, cu atât mai mult în condițiile actuale, în care societatea românească este măcinată de tensiuni.

6. Prin răspunsul înregistrat la C.N.C.D. sub nr. 7699/02.12.2020, petentul reiterează aspectele semnalate prin memoriul inițial și adaugă că atât prin postare, cât și prin comentariile care au survenit, site-ul companiei reclamate își bate joc de simbolurile religioase, dând astfel posibilitatea unor terțe persoane de a adresa injurii credincioșilor și de a provoca învrăjbire religioasă.

7. Astfel petentul atașează captură de ecran cu postarea companiei și două dintre comentariile administratorului contului, după cum urmează:

- Postarea eMag: *"Later edit: Probabil că îi băteam dacă marcam mai multe goluri decât ei. #atatasaputut
Am vrut să arătăm cine își dorește cel mai mult victoria diseara, așa că am dus secretul lui Tata Puiu la următorul nivel și ne-am luat 2.358 de icoane, ca să fie. Hai România!"*
- Comentariul 1 – *"eMag:, departe de noi gândul sa facem „bășcălie" de icoane și de oamenii care le cumpără. Dimpotrivă, chiar ne-am gândit că de atâtea icoane avem nevoie ca să câștigăm meciul de aseară. S-a dovedit că nici măcar atâtea nu au fost suficiente :("*
- Comentariul 2 - *"I.F.: E bun ca sunt "accesibile" la preț. La salariul meu de 1300 de lei pe lună, imi permit în 10 ani sa cumpar una".*
- Comentariu la comentariu: *" eMag: O poti considera o investitie "*

8. De asemenea, petentul atașează un fișier prin care dorește să sublinieze faptul că a apărut o anumită strategie de vânzare, unde se observă că, în ciuda unor reacții destul de virulente în spațiul public din octombrie, site-ul companiei continuă să își bată joc de simbolurile religioase, totodată, dând posibilitatea unor terțe persoane de a adresa injurii la adresa credincioșilor, fapt care presupune, în opinia petentului, învrăjbire religioasă.

Sușinerile reclamatului

S.C. DANTE INTERNATIONAL S.A.

9. Prin punctul de vedere înregistrat la C.N.C.D. sub nr. 7972/15.12.2020, reclamatul formulează punct de vedere precizând că postarea în cauză a vizat meciul pe care naționala de fotbal a României urma să o dispute cu naționala Islandei, meci din barajul pentru calificarea la campionatul european de fotbal din 2021, nicidecum orientările religioase ale oamenilor.

10. Concret, reclamatul precizează că, astfel cum se poate observa din capturile foto atașate, majoritatea utilizatorilor platformei facebook ce au văzut postarea respectivă au apreciat-o ca fiind amuzantă, ceea ce s-a și urmărit în realitate.

11. Reclamatul admite că au fost și persoane care s-au arătat deranjate de postarea în cauză, dar a procedat în cel mai scurt timp posibil în a le oferi explicații cu privire la ceea ce a urmărit cu adevărat prin postarea respectivă, explicații pe care aceștia le-au acceptat.

12. Reclamatul apreciază că postarea respectivă nu a adus nicio ofensă simbolurilor religioase, pentru că nu se poate vorbi în niciun moment de vreuna din acțiunile de deosebire, excludere, restricție sau preferință față de valorile religioase ale unei persoane, întrucât în cadrul companiei sunt respectate toate valorile religioase.

13. Totodată, reclamatul solicită stabilirea și a unui termen de audiere, pentru prezentarea unui răspuns mai elaborat și atașează înscrisuri:

- împuternicirea avocațială a reprezentantului convențional;
- capturi foto ale comentariilor plasate de către alți utilizatori ai platformei facebook, la postarea ce face obiectul petiției.

14. Prin concluziile scrise înregistrate sub nr. 1225/15.02.2021, reclamatul semnalează faptul că încadrarea oferită de petent este eronată, întrucât art. 13 din Constituție se referă la limba oficială din România.

15. De asemenea, reclamatul adaugă că postarea ce face obiectul dosarului reprezintă ceea ce se numește "Real Time Marketing" sau Marketingul în timp real și reprezintă interacțiunea cu mase mari de oameni prin intermediul conținutului care abordează subiecte de mare interes pentru segmentul populației vizat de brand, în timpul sau la scurt timp după petrecerea unui eveniment.

16. Pe scurt, reclamatul precizează că marketingul în timp real se referă la capacitatea companiilor, brandurilor de a se asocia unor momente în care atenția publicului atinge cote înalte, prezentând câteva exemple în acest sens.

17. În același mod, reclamatul dorește să clarifice faptul că și postarea la care face referire petentul a reprezentat o campanie de tip marketing în timp real promovată de eMag, întrucât meciul Islanda – România a reprezentat un eveniment sportiv major pentru societatea din România.

18. În cauză, reclamatul invocă libertatea de exprimare, conform jurisprudenței CEDO, care în cauza Handyside vs Reatul Unit din 7 decembrie 1976, judecătorii europeni au caracterizat libertatea de exprimare ca fiind fundamentul esențial al unei societăți democratice și una dintre condițiile primordiale ale progresului și fericirii fiecăruia.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

19. Prevederile legislative și jurisprudența relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

1. Constituția României:

- **Art. 1 Statul român:** "(...) (3) *România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și*

pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.

(...)”

- **Art. 4 Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni** ”(...) (2) *România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.*”

- **Art. 16 Egalitatea în drepturi:** ”(1) *Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

(2) *Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”*

- **Art. 29 Libertatea conștiinței:** ”(1) *Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.*

(2) *Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.*

(3) *Culte religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.*

(4) *În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.*

(5) *Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.*

(6) *Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.”*

- **Art. 30 Libertatea de exprimare** ”(1) *Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.*

(2) *Cenzura de orice fel este interzisă.*

(3) *Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.*

(4) *Nici o publicație nu poate fi suprimată.*

(5) *Legea poate impune +mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.*

(6) *Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

(7) *Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*

(8) *Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de*

multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.”

2. Codul civil

- **art. 70 Dreptul la liberă exprimare:** *”(1) Orice persoană are dreptul la libera exprimare. (2) Exercițarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile și limitele prevăzute la art. 75.”*

- **Art. 75 Limite:** *”(1) Nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte. (2) Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune.”*

3. O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

- **art. 2 alin. 1:** *”Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*

- **Art. 2 alin. 8:** *”Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație.”*

4. Art. 15 Dreptul la demnitatea personală – *”Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”*

5. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:

- **Art. 10 Libertatea de exprimare** *”1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică*

Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

2. *Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidentiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.*

- **Art. 14 Interzicerea discriminării:** *”Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”*

- **Art. 17 Interzicerea abuzului de drept:** *„Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”*

6. **Declarația Universală a Drepturilor Omului:**

- **Articolul 19:** *”Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspîndi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.”*

7. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziaristi etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

8. **Națiunile Unite** - Dispozițiile relevante ale Pactului internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR) prevăd:

- **Articolul 19** „1. Orice persoană are dreptul să-și exprime opiniile fără să intervină.

2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, pe cale orală, scrisă sau tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare la alegerea sa.

3. Exercițarea drepturilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol poartă cu sine sarcini și responsabilități speciale. Prin urmare, aceasta poate fi supusă anumitor restricții, însă acestea nu pot fi decât prevăzute de lege și sunt necesare:

(a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora;

(b) pentru protecția securității naționale sau a ordinii publice (ordre public) sau a sănătății publice sau a moralității.”

9. **Jurisprudența C.N.C.D. – Hotărârea Colegiului director al C.N.C.D. nr. 685/15.09.2020.**

Principiile de analiză

20. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „*principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale*”. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „*principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- *la situații egale trebuie să corespundă un tratament egal,*
- *la situații diferite, tratamentul juridic nu poate fi decât diferit. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat*”.

21. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă **discriminare directă** în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

22. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

23. Reținând în coroborare cu speța dedusă spre soluționare definiția discriminării, astfel cum este reglementată de articolul 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, Colegiul director se raportează, în ceea ce privește analiza unui act / a unei fapte care încalcă dreptul la un

tratament egal, la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din O.G. nr. 137/2000. Astfel, pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2, alin. 1 *deosebirea, excluderea, restricția sau preferința* trebuie să aibă la bază unul dintre *criteriile* prevăzute de către art. 2, alin. 1 și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior.

24. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare.

25. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

26. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

27. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit¹.

28. Pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează.

Ingerința să fie prevăzută de lege

29. Prima cerință, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

30. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. nr. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi*

¹ Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801

interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”.

Ingerința să urmărească un scop legitim

31. Raportat la a doua cerință, **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de categoria căreia îi aparțin (în speța de față etnia acestora).

32. Protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul declarațiilor publice în discuție (articolul în discuție, respectiv comentariile postate la articolele de pe blog și facebook), obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată:

- ✓ un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic;
- ✓ ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

Necesitatea ingerinței

33. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare **este necesară într-o societate democratică**.

34. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („*pressing social need*”).

35. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.**²

36. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO³.

37. În scopul de a determina dacă afirmațiile reclamate drept discriminatorii, postarea și comentariile, obiect al prezentei sesizări, constituie element de incitare la ură, Colegiul director va examina: **obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul comentariilor, unde au fost postate comentariile.**

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare:

² Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

³ Vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49.

38. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care le redăm pe cele ce urmează:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător;
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;

Aplicarea principiilor la spetă

39. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra posibilei discriminări prin denigrarea comunității creștinilor ortodocși prin postarea de pe platforma socială Facebook din data de 08.10.2020.

40. Petentul reclamă postarea de pe platforma Facebook din data de 08.10.2020, ora 18.09, care a provocat comentarii jignitoare la adresa creștinilor (postare făcută în contextul meciului pe care naționala de fotbal a României urma să o dispute cu naționala Islandei, meci din barajul pentru calificarea la campionatul european de fotbal din 2021):

- Postarea eMag: "Later edit: Probabil că îi băteam dacă marcam mai multe goluri decât ei. #atatasaputut Am vrut să arătăm cine își dorește cel mai mult victoria diseara, așa că am dus secretul lui Tata Puiu la următorul nivel și ne-am luat 2.358 de icoane, ca să fie. Hai România!"
- Comentariul 1 – "eMag: , departe de noi gândul sa facem „bășcălie" de icoane și de oamenii care le cumpără. Dimpotrivă, chiar ne-am gândit că de atâtea icoane avem nevoie ca să câștigăm meciul de aseară. S-a dovedit că nici măcar atâtea nu au fost suficiente :("
- Comentariul 2 - "I.F.: E bun ca sunt "accesibile" la preț. La salariul meu de 1300 de lei pe lună, imi permit în 10 ani sa cumpar una".
- Comentariu la comentariu: " eMag: O poti considera o • investitie " .

41. În drept, examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care mesajele transmise de reclamat, limbajul folosit de acesta, precum și gestionarea comentariilor survenite pe marginea postărilor care ar fi putut aduce atingere dreptului la imagine al comunității creștinilor ortodocși prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

42. Pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea personală, analiza urmând să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

43. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor

Omului (în continuare C.E.D.O.) prin care s-au stabilit un set de condiții pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, elemente analizate în fiecare caz adus la cunoștința C.N.C.D. în domeniu.

44. Astfel, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie:

1. să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă),
2. să urmărească un scop legitim,
3. să fie necesară într-o societate democratică,
4. să fie proporțională cu scopul urmărit.

45. Raportat la speța de față, **prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului la libertate de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată, prevederi legale care trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. nr. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”.

46. Colegiul apreciază că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, protejează două valori fundamentale într-o societate democratică, demnitatea și libertatea de exprimare, noțiuni care au și un caracter abstract.

47. Raportat la cea de-a doua cerință, **scopul legitim urmărit**, Colegiul reține că prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de convingerile religioase ale acestora, astfel că și această condiție este îndeplinită.

48. Prin urmare, protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică, însă pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul afirmațiilor postate în spațiul virtual public prin modul de adresare, respectiv comentariile postate ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000:

- comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

49. În ceea ce privește cea de-a treia condiție, **necesitatea ingerinței**, rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă în cazul de față interferența în libertatea de exprimare este apreciată ca fiind necesară într-o societate democratică.

50. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („*pressing social need*”).

51. Colegiul director ia act de faptul că necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO, astfel că marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO, astfel cum sunt enumerate la punctul 48 ca elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare.

52. Sintetizând, Colegiul reține că, astfel cum este reglementat la art. 10 alin. (1) din

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile de bază pentru progresul acesteia și pentru împlinirea fiecărei persoane. În limitele alin. 2 din art. 10 din Convenție, libertatea de exprimare se aplică nu numai „informațiilor” care sunt primite favorabil sau considerate inofensive sau ca o chestiune de indiferență, ci și celor care deranjează.

53. Mai mult, articolul 10 al Convenției protejează nu numai conținutul ideilor și informațiilor exprimate, ci și forma în care sunt transmise (a se vedea, printre multe alte autorități, Oberschlick împotriva Austriei (nr. 1), 23 mai 1991, § 57, seria A nr. 204 și Women On Waves și alții împotriva Portugaliei, nr. 31276/05, §§ 29 și 30, 3 februarie 2009).

54. Prin urmare, potrivit art. 10 alin. (2), libertatea de exprimare nu este un drept absolut, acesta face obiectul unor excepții, care trebuie interpretate strict, iar necesitatea oricăror restricții trebuie stabilită convingător (a se vedea Stoll împotriva Elveției [GC], nr. 69698 / 01, § 101, CEDO 2007 - V).

55. În scopul de a determina dacă afirmațiile reclamatului, obiect al prezentei sesizări constituie un ”discurs de ură”, element de incitare la ură, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.

56. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să prezinte comunitatea ortodoxă într-o ipostază degradantă ori a urmărit atragerea atenției asupra meciului de fotbal disputat, într-un mod ironic. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina; acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

57. În speță, Colegiul director apreciază că reclamatul a prezentat rezultatul meciului într-un mod ironic, realizând o paralelă între șansele de câștig și valoarea icoanelor, fără conotații jignitoare la adresa creștinilor ortodocși și fără a putea fi reținut vreun element provocator sau incitator la ură împotriva comunității ortodoxe.

58. Referitor la **contextul** în care a avut loc postarea și comentariile respective, se reține faptul că acestea au avut loc cu ocazia meciului pe care naționala de fotbal a României urma să o dispute cu naționala Islandei, meci din barajul pentru calificarea la campionatul european de fotbal din 2021

59. În fapt, postarea reclamatului pe rețeaua de socializare facebook a dat naștere unei serii întregi de comentarii cu privire la subiectul abordat, unele dintre acestea într-o manieră ironică.

60. Referitor la identitatea persoanelor care au postat comentarii, aceasta este cea declarată la crearea contului pe respectiva rețea de socializare. Postarea respectivă a fost publică, vizionarea postării și a comentariilor, fiind accesibilă oricărui doritor, având astfel un caracter public.

61. De asemenea, Colegiul director reține și faptul că reclamatul a răspuns la un comentariu care exprima nemulțumirea față de postare, manifestând o poziție de lămurire a postării.

62. Prin urmare, raportat la prezenta cauză, având în vedere contextul în care au fost făcute afirmațiile și modalitatea de exprimare, Colegiul director constată că, prin postare nu s-a depășit sfera libertății de exprimare, fapt pentru care nu se impune o ingerință a statului prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare.

63. De asemenea, în luarea deciziei, Colegiul director se raportează la art. 30 din **Constituția României** care asigură libertatea de exprimare, și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți.

64. Astfel, Colegiul director subliniază faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale, are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare, în condițiile în care nu încalcă alte drepturi fundamentale.

65. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare.

66. Astfel, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit. O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriu etnic.

67. Colegiul se raportează la jurisprudența CEDO care a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că **“libertatea de exprimare, garantată de art. 10 parag. 1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice”** și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, libertatea de expresie include **„nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică”**.⁴

68. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice. De aici decurge poziția privilegiată acordată liberei discutări a chestiunilor de interes general, atunci când aceasta intră în conflict cu alte valori pe care statul le poate în mod legitim apăra. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general cât și de alte persoane publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără nici un fel de deosebire.

⁴ CEDO, între altele, *Lingens vs. Austria* (nr. 9815/82, hotărârea din 08.07.1986), *Oberschlick vs. Austria*, *Sunday Times vs. U.K.*, *Observer și Guardian vs. U.K.*, *Castells vs. Spania*, *Thorgeirson vs. Islanda*, *Jersild vs. Danemarca*, *Goodwin vs. U.K.*, *De Haes și Gijels vs. Belgia*, *Dalban vs. România*.

69. Totodată, Colegiul reiterează faptul că este esențial pentru persoanele publice ca, atunci când se exprimă în public, să manifeste o responsabilitate corespunzătoare poziției lor. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general, cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

70. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere conținutul articolului, modalitatea de exprimare a autorului acestuia, contextul în care a avut loc, Colegiul director apreciază că prin postarea reclamată sau comentariile reclamatului nu sunt încălcate prevederile art. 15 din O.G. nr. 137/2000, fapt pentru care nu se impune o interferență a statului în limitarea libertății de exprimare întrucât acestea **se încadrează în limitele libertății de exprimare**, astfel cum este consacrat acest drept în legislația internă și în convențiile internaționale privind protecția drepturilor omului, respectiv în jurisprudența internă și internațională.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Nu sunt fapte de discriminare; postarea reclamată se încadrează în limitele libertății de exprimare, conform art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000.
2. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii: —

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată online în data de 22.09.2021 au fost: ASZTALOS Csaba Ferenc – Membru, DIACONU Adrian – Membru, GRAMA Horia – Membru (online), HALLER ISTVÁN – Membru, JURA CRISTIAN – Membru (online), LAZĂR MARIA – Membru, OLTEANU Cătălina – Membru (online), POPA Claudia Sorina – Membru (online).

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din 24.03.2020.

ASZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD

Red.: C.J. și C.M.I.

Data redactării: 11.10.2021

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

